

GRÜN WALD = ZELENÝ LES

Zelený les je pietne miesto, ktoré sa nachádza na Národnej ulici v Modre-Kráľovej vedľa evanjelickej fary. Presne na tomto mieste stál dom s obchodom a so záhradou, kde do roku 1941 žila rodina židovského obchodníka Jakuba Grünwalda.

V roku 1941 sa dom dostal do držby arizátorov za slovenského štátu.

Po druhej svetovej vojne – v roku 1948 v rámci reštitúcií bola nehnuteľnosť vrátená žijúcim potomkom Jakuba Grünwalda. V tom istom roku dom odkúpil Cirkevný zbor Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku Modra-Kráľová vo vedomí, že kúpil celú nehnuteľnosť. Reštitučné konanie však nebolo vedené proti manželke arizátora, takže cirkevný zbor sa v skutočnosti stal majiteľom len 34 nehnuteľností. Cirkevný zbor mal záujem užívať nehnuteľnosť, a preto rokoval so spoluvlastníkom, avšak bezvýsledne. V roku 1985 cirkevný zbor podal na súd návrh na zrušenie podielového spoluvlastníctva. Súdny spor trval celých 26 rokov. Až v roku 2011 sa na základe rozsudku súdu výlučným vlastníkom nehnuteľností stal cirkevný zbor, ktorý musel rodinu po arizátoroch vyplatiť.

V roku 2013 sa členovia cirkevného zboru rozhodli už rozpadnutý dom so zanedbanou záhradou premeniť na pietne miesto venované obetiam holokaustu so symbolickým názvom Zelený les, a to na pamiatku umučenej rodiny Jakuba Grünwalda.

17. novembra 2013 veľvyslanec štátu Izrael Alexander ben Zvi a tri vnučky Jakuba Grünwalda z Izraela odhalili pamätnú tabuľu na pietnom mieste a zasadili strom reformácie č. 62.

16. novembra 2014 bola na pietnom mieste slávnostne uvedená stála výstava fotografií „Zelený les – premena“.

PRÍBEH RODINY GRÜN WALDOVEJ

Jakub Grünwald sa narodil na Myjave v r. 1872.

S manželkou Ceciliou rod. Liechtovou žili v Modre-Kráľovej v dome vedľa evanjelickej fary, kde mali obchod s potravinami a rôznym tovarom. V rokoch 1900 – 1914 sa im tu narodilo 7 detí – Kornélia, Janka, Regina, Žigmund, Dezider, Jolana a Armin. V roku 1941 dom Grünwaldovcov arizovali. Jakub Grünwald žil počas vojny v Topoľčanoch, v r. 1944 ho deportovali do koncentračného tábora v Osvienčime (Auschwitzi), kde zomrel.

Cecilia – manželka Jakuba Grünwalda – zomrela v r. 1942 pravdepodobne na tuberkulózu a je pochovaná v Modre.

Kornélia Ašnerová – najstaršia dcéra – počas vojny sa ukrývala s dvomi deťmi Erim a Alicou v kresťanskej rodine v Modre. Vojnu prežili, žili v Československu a po roku 1968 odišli do Ameriky. Tam Kornélia vo vysokom veku zomrela.

Janka – žila s manželom Móricom Elbertom v Trnave. Zomreli aj s 13-ročnou dcérou Hertou v roku 1942 pravdepodobne v Lubline (v koncentračnom tábore Majdanek).

Regina – s manželom Šimonom Schwartzom žili v Horných Salibách a počas vojny aj v Budapešti. Zomreli s 8-ročnou dcérou Evou a 6-ročným synom Fredom pravdepodobne v roku 1944.

Žigmund – s manželkou Annou Reichovou a dcérou Mirou žili v Žiline. Počas vojny bývali v Bratislave a v Budapešti. Žigmund bol umučený roku 1944 v Osvienčime. Jeho manželka a dcéra prežili. Mira žije so svojou rodinou v Amerike.

Dezider – s manželkou Jozefínou Rothovou žili v Bratislave a počas vojny v Piešťanoch. Ich dcéra zahynula ako štvorročná. V lete 1942 rodinu deportovali do koncentračného tábora (Majdanek/Lublin alebo Osvienčim), kde boli usmrtení.

Jolana – s manželom Filipom Krojnikom a dcérou Mirjam žili v Topoľčanoch. V septembri 1944 ich transportovali do Osvienčimu, kde boli usmrtení.

Armin – najmladší z detí – emigroval ešte v roku 1939 do Izraela, kde v r. 1999 zomrel. Jeho manželka Alice Schwartzová (nar. v r. 1922 v Nitre) a dcéry Nurit (1950), Rut (1953) a Cili (1955) žijú v Izraeli.

ZELENÝ LES AKO PIETNE MIESTO

Pietne miesto vzniklo na mieste, kde stál dom Jakuba Grünwalda s obchodom a so záhradou.

Oceľová konštrukcia z ulice kopíruje pôvodnú uličnú stenu (okná a vstup do obchodu). Do oceľovej steny boli osadené pôvodné okná s mrežami a pamätná tabuľa.

Na mieste rozpadnutého domu sa priznala jeho pôdorysná stopa z pôvodného materiálu (tehál). Na príľahlom dvore vznikol park, v ktorom je zrekonštruovaná pôvodná studňa a zasadený libanonský céder ako strom reformácie.

Dotváranie pietneho miesta neustále pokračuje vďaka dobrovoľníkom – členom miestneho Cirkevného zboru Evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku Modra-Kráľová a členom Občianskeho združenia „Poľné ľalie“ v Modre-Kráľovej.

Podujatia

Konajú sa tu pietne akty, koncerty hlavne židovskej hudby, vernisáže fotografií a iné kultúrne podujatia.

Vzdelávanie

Pietne miesto vytvára priestor na vzdelávanie detí a mládeže formou prednášok, návštev, výstav a iných aktivít v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu na školách.

HOLOKAUST

Holokaust - systematické prenasledovanie a hromadné vyvražďovanie etnických, náboženských či politických skupín počas druhej svetovej vojny, vykonávané nacistickým Nemeckom a jeho spojencami. Autorom termínu „holocaust“ je nositeľ Nobelovej ceny mieru Elie Wiesel, ktorý ho použil vo svojom románe Noc (1958).

Holokaust zasiahol okrem Židov aj príslušníkov niektorých slovanských národov (Poliakov, Bielorusov, Ukrajincov, Rusov) či obyvateľov Juhoslávie alebo Rómov. Terčom likvidácie sa stali taktiež homosexuáli, Svedkovia Jehovovi, ľudia s telesným či duševným postihnutím aj politickí odporcovia nacizmu z radov komunistov, anarchistov a demokratov.

Počet obetí holokaustu sa odhaduje na 12 až 16 miliónov ľudí, z toho zhruba 6 miliónov Židov.

Na Slovensku si obeť holokaustu pripomíname 9. septembra - v Deň obetí holokaustu a rasového násillia. Tento pamätný deň nebol vybraný náhodne, veď práve 9. septembra v roku 1941 vydala vláda slovenského štátu Nariadenie o právnom postavení Židov, známe ako Židovský kódex.

Deň obetí holokaustu a rasového násillia je posolstvo, aby sa nikdy nezabudlo na milióny obetí a zároveň, aby sa takéto násillie už nikdy nezopakovalo.

Slovenský zákonník

Čísťko 53. Vydáný dňa 10. septembra 1941. Ročník 1941

Obsah 198. Nariadenia o právnom postavení Židov.

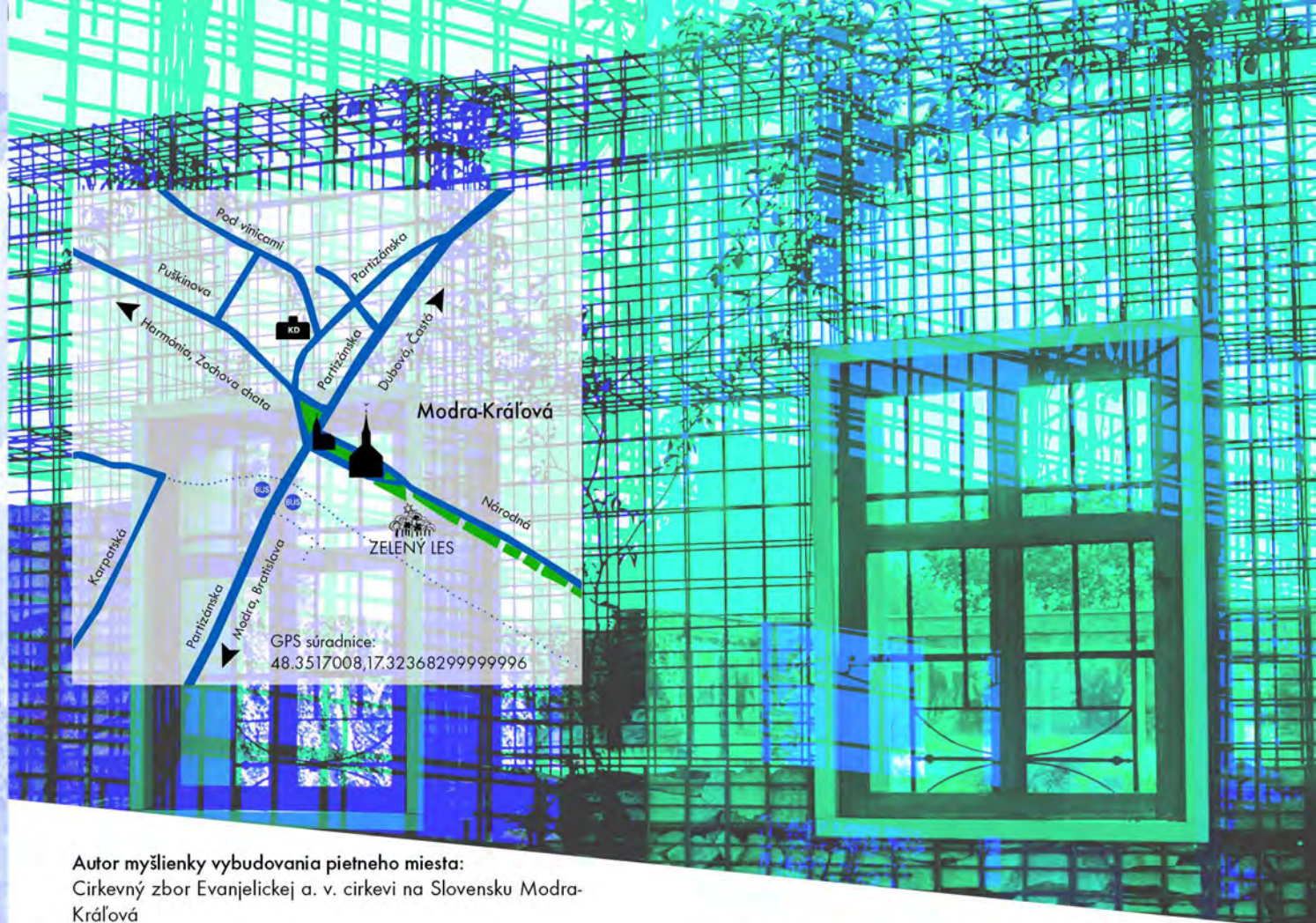
198. Nariadenie zo dňa 9. septembra 1941 o právnom postavení Židov.
Vláda Slovenskej republiky podľa § 1 článku 2. 2101940 SL. z. nariadenje:

VYKONÁVACIE USTANOVENIA
Vymedzenie pojmu.
§ 1.
1) Židom podľa tohto nariadenia sa bez ohľady na pohlavie pokladá:
a) ako pochádza od židovských starých rodičov,
b) židovský miestanec, ktorý pochádza od dvoch podľa rasy židovských starých rodičov (§ 2, písm. a), ak
1. dňa 20. apríla 1939 bol alebo po tomto dni sa stal prírodníkom zemepisného územia Slovenska,
2. po 20. apríli 1939 nastúpil do manželstva so Židom [písm. a)],
3. pochádza z manželstva so Židom [písm. a)], uzavretého po 20. apríli 1939,
4. pochádza z manželského styku so Židom [písm. a)] a narodil sa ako nezamiatelne dňa po 20. februári 1940.
2) Za židovského starého rodiča podľa tohto nariadenia sa pokladá nariadenia má sa pokladáť ten, kto patril k židovskému (židovskému) výmstu.

§ 2.
Za židovského miestanca podľa tohto nariadenia sa pokladá:
a) kto pochádza od dvoch podľa rasy židovských starých rodičov (§ 1, ods. 1),
b) ak sa narodil z manželstva s židovskou ženou, ktorú po 20. februári 1940.

§ 3.
Za židovského miestanca podľa tohto nariadenia sa pokladá:
a) osoba, ktorá nemá na území Slovenskej republiky bydlisko, vydáva potvrdenie (ods. 1) štátny matričný úrad v Bratislave.
b) V podozrivých prípadoch, ak je niekto žid. židovský miestanec, o tom rozhoduje Ministerstvo vnútra. O rozhodnutí môže žiadať tak strana, ako aj úrad, súd alebo orgán verejnoprávnej korporácie, pokiaľ nie ustanovenej.
c) Matričné výťahy potrebné pre vydanie potvrdenia podľa ods. 1, vydávajú na ten cieľ výdavky a ako takéto výdavky nepodliehajú kolkom ani poplatkom, výšku odmeny, ktorú sú odovzdaní verejnými úradníkmi, ktorí sa tieto výťahy vydávajú, určuje Ministerstvo vnútra vyhláškou.

§ 4.
Za židovské sčítanie podľa tohto nariadenia treba považovať:
a) všetky sčítania, ktoré boli vykonané podľa tohto nariadenia, ak boli vykonané na území Slovenskej republiky, a ako takéto sčítania nepodliehajú kolkom ani poplatkom, výšku odmeny, ktorú sú odovzdaní verejnými úradníkmi, ktorí sa tieto výťahy vydávajú, určuje Ministerstvo vnútra vyhláškou.

Autor myšlienky vybudovania pietneho miesta:

Cirkevný zbor Evanjelickej a. v. cirkevi na Slovensku Modra-Kráľová

Autori návrhu pietneho miesta:

Ing. arch. Daniel Bartoš a Ing. Ondrej Klučár

Autori návrhu pamätnej tabule:

MgA. Lea Lovišková a akad. soch. Viliam Loviška

Autorka znaku Zelený les:

prof. Ing. arch. Janka Krivošová, PhD.

Vydal:

Cirkevný zbor Evanjelickej a. v. cirkevi na Slovensku Modra-Kráľová a Občianske združenie „Poľné lalíe“ v Modre-Kráľovej s finančnou podporou Mesta Modry.

Kontakt:

tel. 033/647 2652, 0903 957 440

ZELENÝ LES

pietne miesto holokaustu

Modra-Kráľová, Národná ulica